

PETER POMERANTSEV

**BU
PROPAGANDA
DEĞİL**

GERÇEĞE KARŞI SAVAŞ
MACERALARI

ÇEVİRİ: ALAIN MATALON

MUNDI

Bu Propaganda Değil

Gerçeğe Karşı Savaş
Maceraları

Peter Pomerantsev

Mundi Kitap

Bu Propaganda Değil: Gerçeğe Karşı Savaş Maceraları, Peter Pomerantsev

İngilizce aslından çeviren: Alain Matalon

This is Not Propaganda: Adventures in the War Against Reality

İlk baskı (bu çeviriye kaynak alınan baskı): Faber & Faber, 2019

© Peter Pomerantsev, 2019

© 2021, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Haziran 2021, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 3000 adet yapılmıştır.

Editör: Çiçek Eriş

Düzeltili: Melis Oflas

Mizanpaj: M. Atahan Sıralar

Sanat yönetmeni: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak tasarımı: Bilal Sarıteke / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: Türkmenler Matbaacılık Reklam San. ve Tic. Ltd. Şti.

Maltepe Mah. Gümüşsuyu Cad. No: 16-18

Topkapı, İstanbul

Sertifika No: 43087

ISBN 978-625-44351-7-1

MUNDİ KİTAP

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza, No: 9/25 Sarıyer/İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

mundikitap.com/9786254435171

bilgi@mundikitap.com

Mundi Kitap, Can Sanat Yayınları Yapım ve Dağıtım Tic. ve San. A.Ş.'nin tescilli markasıdır.

Sertifika No: 43514

Bu Propaganda Değil

Gerçeğe Karşı Savaş
Maceraları

Peter Pomerantsev

POLİTİKA

İngilizce aslından çeviren

Alain Matalon

PETER POMERANTSEV, *London Review of Books*'un ödüllü yazarıdır. *Financial Times*, *NewYorker.com*, *Wall Street Journal*, *Foreign Policy*, *Daily Beast*, *Newsweek* ve *Atlantic Monthly*'de makaleleri yayımlanmıştır. Avrupa Birliği'ne ve Sovyetler Birliği projeleri yürüten düşünce kuruluşlarına danışmanlık da yapmış olan Pomerantsev Londra'da yaşamaktadır.

ALAIN MATALON, 1971'de İstanbul'da doğdu. 1989'da İstanbul Üniversitesi İngilizce İktisat Bölümü'nü bitirdikten sonra çeşitli bankalarda *broker*'lık yaptı. 1997'de New York'a taşınarak 12 yıl uluslararası piyasalarda borsacı olarak çalıştı. New York'ta bulunduğu sürede başta klasik müzik olmak üzere çeşitli yayınlar için konser ve albüm yorumları yazdı. 2008'de finans sektöründen ayrılarak Türkiye'ye döndü. Halen yerli ve uluslararası yayınlara konser, müzik ve kitap yazıları yazıyor.

İçindekiler

Giriş: "Telgraf!"	11
1. Bölüm: Trollerin Şehirleri.....	19
2. Bölüm: Denizde Demokrasi.....	59
3. Bölüm: Tarihteki En İnanılmaz Enformasyon Savaşı Yıldırım Harekâtı	101
4. Bölüm: Yumuşak Gerçekler	139
5. Bölüm: Pop-Up İnsanlar.....	171
6. Bölüm: Gelecek Burada Başlıyor.....	199
Sonnotlar	225

Giriş: “Telgraf!”

Denizden çıktığı gibi tutuklandı: Yüzmeden döndüğünde kıyafetlerinin başında duran takım elbiseli iki adam vardı. Ona derhal giyinmesini, ıslak mayosunun üzerine pantolonunu giymesini emrettiler. Arabada giderlerken büzülen ve giderek soğuyan mayosu hâlâ ıslaktı, pantolonunda ve arka koltukta iz bırakıyordu. Bu pantolonu sorgu sırasında da giymek zorunda kalmıştı. Ne kadar vakur görünmeye çalışsa da altındaki ıslak mayo yüzünden kıvranıp duruyordu. Bunu bilerek yaptıklarını anladı. Bu orta seviye KGB ajanları böyle küçük çaplı aşağılamalarda, minik akıl oyunları konularında uzmandı.

Neden onu yaşadığı Kiev’de değil de burada, Odessa’da tutuklamışlardı acaba? Sonra idrak etti: Aylardan ağustostu, onlar da deniz kıyısında birkaç gün geçirmek istemiş olmalılardı. Sorgulamaya ara verdiklerinde sahile yüzmeye gidiyor, onu da yanlarında götürüyorlardı. Bir tanesi denize girerken diğeri onun yanında bekliyordu. Sahile gittikleri seferlerden birinde oradaki bir ressam şövaesini koyup üçünün resmini yapmaya başladı. Albay ve binbaşı bu durumdan rahatsız olmuşlardı. KGB için çalışıyorlardı ve bir operasyon sırasında kayıt altına alınmak istemiyorlardı. Tutsaklarına, “Git bak bakalım ne çiziyor,” diye emir verdiler. O da gidip baktı. Şimdi dalga geçme sırası ona gelmişti: “Beni pek benzetememiş ama sizi aynı çizmiş.”

Gözaltına alınma sebebi “Arkadaşlarına ve tanıdıklarına muzır neşriyat dağıtmak”tı. Bu kitaplar ya Sovyet gulagları hakkındaki gerçekleri (Soljenitsin) anlattıkları ya da sürgünler tarafından yazıldıkları (Nabokov) için sansürlenmiş oluyorlardı. Dava, “Güncel Olaylar Dosyası”nda yer almıştı. “Güncel Olaylar Dosyası”, Sovyet muhaliflerin siyasi tutuklama-

lar, sorgulamalar, aramalar, mahkemeler, dayaklar ve hapishanelerdeki suistimaller hakkında bastırılan gerçekleri belgeledikleri bir yayındı. Bu bilgiler ya söylentilerle yayılıyor ya da çalışma kamplarındakilerin yuttuğu polietilen kapsüllere yerleştirilip yutulduktan sonra dışkıyla çıkarılıp içerikleri daktiloya dökülerek, karanlık odalarda fotoğrafları çekilerek ve elden ele dolaştırılarak sızdırılıyordu. Bilgiler kitapların ya da diplomatik çantaların içine saklanıyor, sonunda Batı'ya ulaştırılıyor, Uluslararası Af Örgütü'ne teslim ediliyor ya da BBC Dünya Servisi, Amerika'nın Sesi ya da Özgür Avrupa Radyosu'nda yayınlanması sağlanıyordu. Dosya sert üslubuyla tanınıyordu.

“KGB Albayı V.P. Men'şikov ve KGB Binbaşısı V. N. Mel'gunov tarafından sorguya çekildi. Hakkındaki tüm iddiaları reddetti; temelsiz ve ispat edilemez olduklarını söyledi. Arkadaşları ve tanıdıkları hakkında bilgi vermedi. Altı gün boyunca Hotel New Moscow'da kaldılar.”

Sorgulayıcılardan biri gittiğinde diğeri içinde satranç bulmacaları olan bir kitap çıkarıp onları çözüyor, bir yandan da elindeki kurşunkalemi dişliyordu. Tutsak başlarda bunun zekice bir zihin oyunu olduğunu sansa da sonradan adamın sadece tembel olduğunu ve işbaşında vakit öldürdüğünü anladı.

Altı günün sonunda Kiev'e dönmesine izin verdiler ama soruşturma devam edecekti. Kütüphanedeki işinden eve dönerken sıklıkla yanına siyah bir araba yaklaşip onu alarak sorguya götürmeye devam etti.

Bu sürede hayat devam ediyordu. Nişanlısı hamile kaldı. Evlendiler. Düğünlerinde fotoğraf çeken bir KGB ajanı da vardı.

Karısının ailesinin Goloseyevski Parkı'nın karşısındaki dairesine taşındı. Evde kayınpederinin düzinelerce kanaryası için yaptırttığı kafesler vardı. Arka plandaki park manzarasına doğru kanat çırpın kuşlarla dolu bir kuşhane. Evin kapısı her çaldığında gelenlerin KGB'den olabileceğinden korktuğu için tehdit oluşturabilecek bütün mektupları, kaçak yayın makalelerini, tutuklama listelerini yakarken kanaryalar da panik içinde kanatlarını çırpıp duruyorlardı. Her sabah şafak vakti uyanıp Spidola marka radyosunu açıyor, kısa dalgaya ayarlıyor, parazit sesinden kurtulmak için anteni oynatıp sallıyordu. Daha iyi sinyal almak için sandalyelerin veya masaların üzerine çıkıp frekans düğmesini çeviriyor ve kulağını radyoya dayayıp Doğu Alman pop şarkıları ile Sovyet askerî marşları arasında sla-

lom yaparken hışırtı ve cızırtılar arasından şu sihirli sözleri duyuyordu: “Burası Londra;”, “Burası Washington.” Tutuklama haberlerini dinliyordu. Fütürist şair Velimir Hlebnikov’un 1921’de yazdığı “Geleceğin Radyosu” başlıklı makalesini okudu:

Radyo global ruhun kırılmaz zincirlerini dövecek ve insanlığı birleştirecek.

Etrafındaki ağ giderek daralıyordu. Grişa’yı ormana götürüp hırpalamışlardı. Olga fahişelikle suçlanmış ve gerçek fahişelerle birlikte bir cinsel sağlık merkezine gönderilmişti. Geli ise mahkeme gününü beklerken tedavi olmayı reddetmiş ve ölmüştü.

Herkes kendini en kötü senaryoya hazırlamıştı. Kayınvalidesi ona sosislere dayalı bir gizli kod öğretmişti: “Getirdiğim sosisler sağdan sola doğru kesilmişse anla ki tutuklanmanla ilgili bilgileri Batı’ya gönderebildik ve radyoda yayımlandı. Soldan sağa doğru kesmişsem demek ki beceremedik.”

Sonradan, “Eski bir fıkra ya da kötü bir film konusu gibi ama gerçekten oldu bu,” diye yazacaktı. “KGB şafak vakti kapınıza dayandığında siz uykusuz bir sesle, ‘Kim o?’ diye sorduğunuzda, ‘Telgraf!’ diye bağırırlardı. Siz de yarı uykulu halde, sonradan tekrar uykuya dalmak için kendinizi fazla uyandırmamaya gayret ederek, ‘Bir dakika,’ deyip elinize geçirdiğiniz ilk pantolonu giyer, kuryeye bahşiş vermek için elinize biraz bozuk para alıp kapıyı açardınız. En moral bozucu kısmı sizi almaya gelmeleri ya da sabahın köründe uyandırmaları değil, küçücük bir çocuk gibi bu oyuna gelmeniz olurdu. Size de elinizdeki bozuk paraları sıkın ve bu aşığılanma karşısında gözyaşlarınızı tutmaya çalışın kalırdı.”

30 Eylül 1977’de sabah saat 8.00’de iki sorgu arasındayken çocukları doğdu. Büyükannem adının, onun büyükbabası gibi, Pinhas olmasını istemişti. Annemle babam ise Theodore ismini koymak istiyordu. Adım sonunda Piotr oldu ki bu sonradan defalarca tartışma konusu olacaktı.

Ailemin sadece okuma, yazma, istediğini dinleme ve söyleme gibi en basit haklarının peşinden koştukları için KGB tarafından ta-

kip edilmelerinin üzerinden kırk sene geçti. Bugün onların hayal ettiği, sansürün Berlin Duvarı gibi yıkıldığı bir dünya çok daha yakın görünüyor olabilir: Akademisyenlerin, “bilgi bolluğu” dediği bir dönemde yaşıyoruz. Ancak 20. yüzyılda, –bilgi ve gerçeklerden güç alan halk ile sansürden ve gizli polislerden güç alan rejimler arasında– hak ve özgürlük için verilen mücadelelerin altında yatan varsayımlar tersyüz olmuş durumda. Artık elimizde her zamankinden daha çok bilgi olmasına rağmen bunlardan beklediğimiz faydayı sağlayamadık.

Daha çok bilginin, iktidara karşı gelmeyi kolaylaştırması gerekirdi, ancak iktidarlar da aynı gücü muhalifleri ezip susturmak için kullanır oldular. Daha çok bilgi sözde daha bilinçli tartışmaların da önünü açacaktı ama gerçekte müzakere yeteneğimiz hiç olmadığı kadar azaldı. Daha çok bilgi, sınırların ötesindekilerle karşılıklı anlayışı destekleyecekken yeni ve daha incelikli çatışma ve devirme yöntemleri bulunmasına önayak oldu. Kitlesele ikna yollarının zıvanadan çıktığı; manipülasyon yöntemlerinin katlanarak arttığı; karanlık reklamlar, psikolojik operasyonlar, bilgisayar korsanlıkları, bot’lar, spekülâtif gerçekler, gerçeğinden ayırt edilemeyen taklitler, yalan haberler, İŞİD, Putin, troller, Trump ve nicesiyle dolu bir dünyada yaşıyoruz.

Babamın gözaltına alınıp sorgulanmasından kırk yıl sonra ailemin geçirdiği yolculuğun soluk izini onların cesareti, riskler veya kesinlik olmadan takip ederken buluyorum kendimi. Bunları kaleme aldığım sırada, Londra’da bir üniversitede, yeni nesil etkileme kampanyaları hakkında araştırma yapan bir programı yönetiyorum, gerçi yaşadığımız ekonomik çalkantı göz önünde bulundurulursa siz bunları okurken durum böyle olmayabilir. Bu kampanyalara gelişigüzel bir şekilde “propaganda” diyebiliriz ama bu terim o kadar yanlış ve çarpık anlaşılıyor ki (bazılarına göre aldatma anlamına gelirken, bazılarına göre ise sadece propagasyon terimiyle ilintili) kullanmaktan kaçınıyorum.

Bu arada akademisyen olmadığımı, bu kitabın da akademik bir çalışma olmadığını belirtmeliyim. Devri geçmiş bir televizyon yapımcısıyım ve hâlâ makaleler yazmama, arada radyo programları

sunmama rağmen kendimi sık sık eski medya dünyama şüphyle bakarken, yarattığımız şeyden dehşete düşerken buluyorum. Araştırma yaparken Twitter devrimcileri ve pop-up popülistlerle, troller ve elflerle, “davranışsal değişim” vizyonerleri ve enformasyon savaşı şarlatanlarıyla, cihat fanatikleri, kimlikçiler hareketi üyeleri, meta-politikacılar, gerçek savaşçılar ve *bot* çobanlarıyla tanışıyorum. Sonra bütün öğrendiklerimi, ofisime geçici ev sahipliği yapan altıgen şeklindeki beton binaya getiriyor; dezenformasyon selini, “sahte haberler”i, “enformasyon savaşı”nı ve “bilgiye karşı savaş”ı teşhis edip üstesinden gelmenin yollarını öneren akla yatkın Sonuçlar ve Öneriler ortaya çıkararak bunları muntazam biçimlendirilmiş raporlara ve PowerPoint sunumlarına dönüştürüyorum.

Fakat üstesinden geline ne? Raporlarımdaki muntazam başlıklar, değiştirilmesi mümkün olan tutarlı bir sistem olduğunu, yeni iletişim teknolojilerine uygulanacak birkaç teknik tavsiyenin her şeyi çözebileceğini varsayıyor. Ancak sorunun kaynağı çok daha derinlerde. İşimin günlük bir parçası olarak bulgularımı, Soğuk Savaş sebebiyle kurulmuş ve giderek sönükleşen Liberal Demokratik Düzen’in temsilcilerine sunduğumda ne kadar bihaber olduklarını görüyorum. Politikacılar artık siyasi partilerinin neyi temsil ettiğini bilmiyorlar; bürokratlar gücün nerede toplandığını bilmiyorlar; milyarder vakıfları artık kendilerinin de tam olarak tanımlayamadığı bir “açık toplum” peşindeler. Bir zamanlar, eski nesillerin uğrunda kendilerini feda edebilecekleri “demokrasi” ve “özgürlük”, “Avrupa” ve “Batı” gibi anlam yüklü kelimeler hayat tarafından öyle bir geride bırakıldı ki içlerinde kalan son sıcaklık ve ışığın da çekilmek üzere olduğu boş kabukları ya da şifrelerini unuttuğumuz için artık ulaşamadığımız bilgisayar dosyalarını hatırlatıyorlar bana.

Kendimizi tanımlamak için kullandığımız dilin, –“sağ” ve “sol”, “liberal” ve “muhafazakâr”– anlamı neredeyse tamamen yitirildi. Ve bundan etkilenenler sadece çatışmalar ve seçimler değil. Hayatım boyunca tanıdığım insanların sosyal medyada benden giderek uzaklaştığını, hiç duymadığım kaynaklardan komplo teorilerini paylaştığını, internetin dip akıntılarının aileleri dağıttığını görüyorum. Sanki

birbirimizi aslında hiç tanımamışız, algoritmalar bizi daha iyi tanıyormuş, kendi verilerimizin birer altkümesi haline geliyormuşuz gibi; sanki bu veriler ilişkilerimizi ve kimliklerimizi kendi mantığına göre yeniden düzenliyormuş ya da bunu, göremediğimiz birilerinin çıkarlarına hizmet etmek için yapıyormuş gibi. Eski medyanın temel damarları –televizyon ve radyoların katot ışını ve vakum tüpleri, kitap ciltleri ve gazete matbaaları– gibi araçlar anlam ve kimliği içlerinde barındırır; kim olduğumuzu, birbirimizle nasıl konuştuğumuzu, çocuklarımıza dünyayı nasıl anlattığımızı, geçmişimize nasıl hitap ettiğimizi, haberleri ve fikirleri, mizahı ve ciddiyeti, doğruyu ve yanlış, gerçeği, sahteyi, hakikiyi, yalanı nasıl tanımladığımızı şekillendirirlerdi. İşte bu araçlar çatladı, neyin kiminle ilişkili olduğuna, kimin kiminle ve nasıl konuştuğuna dair eski örüntüleri parçaladı; tüm orantıları büyüttüler, küçülttüler, bozdular; kelimelerin ortak anlamlarını kaybettikleri, baş döndürücü bir yere sürüklediler. Odessa’da, Manila’da, México’da, New Jersey’de duyduğum şeyler hep aynı: “O kadar doğru ve yanlış bilgi var, her şeyden o kadar çok var ki neyin gerçek olduğunu bilmiyorum artık.” Sık sık, “Dünyanın ayaklarımın altından kayıp gittiğini hissediyorum,” diyen oluyor. Kendimi, “Katı olduğunu düşündüğüm her şey aslında oynak, sıvı,” diye düşünürken buluyorum.

Bu kitap trollerin kurbanlarına işkence ettikleri internetin karanlık köşelerinden, toplumlarımızı anlamlandıran hikâyeler hakkındaki kapışmalara uzanarak enkazı inceliyor, ondan geriye kalan algı kıvılcımlarını arıyor ve nihayetinde kendimizi nasıl tanımladığımızı anlamaya çalışıyor.

1. Bölüm bizleri Filipinler’den Finlandiya Körfezi’ne götürecektir. Burada yeni bilgi araçlarıyla, eskiden KGB’nin kullandığından daha usta yöntemler kullanılarak insanların iradesini nasıl kırdıklarını öğreneceğiz.

2. Bölüm’de Batı Balkanlardan Latin Amerika’ya ve Avrupa Birliği’ne uzanarak toplu direniş hareketlerinin ve onların mitolojilerinin nasıl yıkıldığını öğreneceğiz.

3. Bölüm bir ülkenin bir diğerini neredeyse hiç dokunmadan nasıl yıkabileceğini; savaş ile barış, “yerel” ile “uluslararası” arasın-

daki çizginin nasıl bulanıklaştığını ve en tehlikeli unsurun “enformasyon savaşı” fikrinin ta kendisi olabileceğini inceliyor.

4. Bölüm hakikate dayalı siyasete olan talebin nasıl muayyen bir gelişim ve gelecek nosyonuna bağlı olduğunu ve gelecekle ilgili bu nosyonun çökmesiyle birlikte toplu katliam ve suiistimallerin nasıl daha mümkün hale geldiğini inceliyor.

5. Bölüm’de bu akış içerisinde siyasetin kimlik inşasının kontrolü için bir mücadele aracı olduğundan bahsedeceğim. Aşırı dincilerden pop-up popülistlere kadar herkes “halk” kavramının yeni versiyonlarını yaratma peşinde – kimliğin her zaman sabit gibi görüldüğü İngiltere’de bile.

6. Bölüm’de ise geleceği arıyor olacağım – Çin’de ve Çernivtsi’de.

Kitap boyunca seyahat edeceğim, zaman zaman mekânlar arasında, ama her zaman değil. Kıtalar, ülkeler ve okyanusları gözler önüne seren, benim de birlikte büyüdüğüm fiziki ve siyasi haritalar bilgi akışı haritalarından daha önemsiz olabiliyor. Bu “ağ haritaları” veri bilimciler tarafından hazırlanıyor. Bu işleme “yüzeze çıkarma” adını veriyorlar. Bir anahtar kelime, mesaj ya da anlatı alınıp dünyanın sürekli genişleyen veri deposuna ekleniyor. Veri bilimcisi ise bu anahtar kelime, anlatı ya da mesajla etkileşim kuran insanları, medya organlarını, sosyal medya hesaplarını, *bot*’ları, trolleri ve robotları “yüzeze çıkartıyor”.

Kabarık küflere ya da uzak galaksilerin fotoğraflarına benzeyen bu ağ haritaları, herhangi bir yerdeki herhangi birisinin her yerde, herkesi etkileyebildiği beklenmedik yıldız kümelerini gözler önüne seriyor, coğrafi tanımlarımızın ne kadar eskidiğini ortaya koyuyor. Rus bilgisayar korsanları bir yandan Dubai’deki fahişeler için reklam yayınlarken bir yandan da Almanya’daki aşırı sağ partileri destekleyen *meme*’ler* üretiyorlar. İskoçya’daki evinde oturan bir “köklü kozmopolit”, hiç yerinden kalkmadan İstanbul’daki protestocuların polisten kaçabilmesine yardım ediyor. iPhone bağlantılarının arkasında İŞİD reklamı olabiliyor...

* İnternette geniş kitlelere hızla yayılan ve popülerleşen görsel, video, kelime ya da cümleler. (Y.N.)

Rusya'nın sosyal medya ekipleri bu haritalara dadanmış durumdalar. Soğuk Savaş döneminde olduğu gibi, dünyayı etkileyebilecek bir güce sahip oldukları için değil, Kremlin yöneticileri bu yeni çağ oyunlarında oldukça iyi ya da en azından herkesin öyle düşünmesini sağlamada başarılı olduklarından ki bu, oyunun en önemli parçası olabilir. İleriki sayfalarda da anlatacağım gibi, bu durum tamamen rastlantı değil: Tam da Soğuk Savaş'ı kaybettikleri için, Rus kamuoyu yaratıcıları ve medya manipülatörleri bu yeni dünyaya bir zamanlar "Batı" olarak bilinen bölgede yaşayanların hepsinden önce uyum sağladılar. 2001 ve 2010 yılları arasında Moskova'da yaşadım ve artık her yerde gördüğümüz kontrol taktiklerini ve kamuoyu patolojilerini yakından gördüm.

Ancak bu kitap bir yandan bilgi akışları, ağlar ve ülkeler arasında seyahat ederken aynı zamanda geri dönerek ailemin Soğuk Savaş hikâyelerine de değiniyor. Bununla birlikte kitap bir aile biyografisi değil, beni asıl ilgilendiren şey ailemin hikâyesinin konumuzla nerelerde kesiştiği. Böylelikle geçmişin ideallerinin günümüzde nasıl dağıldığını ve onlardan öğrenebileceğimiz şeyler kalıp kalmadığını görmek. Her şey bir girdap gibi döndüğünde kendimi içgüdüsel olarak geçmişe bakarken, gelecekle arasında bir bağ kurmaya çalışırken buluyorum.

Ama aile tarihime ilgili araştırmalar yapıp yazarken beni sarsan başka bir şeyin farkına vardım: Kişisel düşüncelerimizin, yaratıcı dürtülerimizin ve benlik algımızın nasıl da bizden daha büyük bir bilgi gücü tarafından şekillendirildiğinin. Üniversitemin spiral şekilli kütüphanesinin raflarını karıştırırken etkilendiğim bir şey varsa o da Fransız filozof Jacques Ellul'un dediği gibi "insan davranışlarının oluşumu"nu anlamak için sadece "haber" ve "siyaset"le yetinmeyip şiir, ekoller, aylıklık ve bürokrasi dili gibi kavramlara da bakmak gerektiğini anlamam oldu. Bu süreç bazen ailemde daha belirgin olabiliyor zira hayatımızdaki dramalar ve kopmalar sayesinde, hava sistemlerine benzeyen bu bilgi güçlerinin başlangıç ve bitişlerini daha net bir şekilde görebiliyoruz.

Bilgi silah olursa, fikir savaş çıkarır.

Psikolojik operasyonların, bilgisayar korsanlarının, bot'ların, IŞİD'in, Putin'in, trollerin, Trump'ın ve daha niceisinin hakikati şekillendirmeye çalıştığı bir dünyada yaşıyoruz. Aklımızı karıştırmak, gerçeklik algımızı zayıflatmak için yaratılan bu gerçeküstü atmosferde sadece barış ve demokrasi üzerindeki kontrolümüzü kaybetmekle kalmadık, bu kelimelere atfettiğimiz anlamları da yitirdik. Peter Pomerantsev, kimi zaman analitik kimi zaman şairane üslubuyla okurları çokuluslu enformasyon savaşının düşman hatlarının gerisinde bir yolculuğa çıkarıyor. Sırbistan'daki protestocuların, Meksika'daki uyuşturucu çetelerinin, ABD'deki Fox News sunucularının ve ailesini sürgüne zorlayan KGB'nin taktiklerini öğreniyor. Bu gerçeküstü ama önemli dersleri alırken geleceğe de bakıyor ve bu yeni gerçeklikte nasıl yolumuzu bulabileceğimizi, daha iyi bir demokrasinin nasıl inşa edilebileceğini sorguluyor.

“Dezenformasyon çağında Rusya ve diğer ülkelerin propaganda araçlarını kullanarak gerçeklik algısını nasıl silah haline getirdiğine dair aydınlatıcı bir anlatı.”

The New York Times

“[Pomerantsev] sosyal medyanın kötü niyetli insanlar tarafından nasıl silah haline getirildiğini ayrıntılı olarak anlatıyor... 20. yüzyıldaki baskıcı rejimlerin bilgiyi denetim altına almaya çalışmasıyla günümüzün herkese açık medya ortamı arasındaki karşıtlık, kitabın en endişe verici konularından biri.”

The Economist

MUNDI

mundikita.com

twitter.com/mundikita

facebook.com/mundikita

instagram.com/mundikita

ISBN 978-625-44351-7-3

9 786254 435171